

Nr 307.

Kungl. Majts proposition till riksdagen angående anvisande av medel till reseunderstöd för år 1920 åt dels personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshanteringen hörer, dels ock teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen; given Stockholms slott den 14 mars 1919.

Under åberopande av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t, med återkallande av de i årets statsverksproposition under sjunde huvudtiteln, punkterna 47 och 48 gjorda framställningar om indragning av vissa reservationsanslag, härmed föreslå riksdagen att å ordinarie stat för år 1920 under sjunde huvudtiteln upptaga

dels till reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshanteringen hörer, ett reservationsanslag av kronor 3,000,

dels ock till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen, ett reservationsanslag av kronor 12,500.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars
1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anförde följande:
Alltsedan år 1914 har, till följd av de i flertalet europeiska länder av världskriget framkallade förhållanden, utdelning av statsunderstöd åt personer, vilka önskade i studieändamål företaga resor i främmande länder, ägt rum i avsevärt minskad omfattning.

Sålunda har Kungl. Maj:t bland annat föreskrivit, genom brev den 17 december 1914 till kommerskollegium, att av de på ordinarie stat för år 1915 under riksstatens sjunde huvudtitel uppförda reservationsanslagen å *dels* 6,000 kronor till understöd åt personer, vilka önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshanteringen hörer, och *dels* 25,000 kronor till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen, skulle

för år 1915 endast utdelas 3,000 kronor av det förra och 12,500 kronor av det senare anslaget.

I 1915 års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, att berörda anslag skulle för år 1916 nedsättas till sistnämnda båda belopp.

Denna hemställan blev av riksdagen bifallen, varefter Kungl. Maj:t i brev den 12 november 1915 anbefalldes kommerskollegium att vidtaga åtgärder för utdelning av berörda understöd.

Även 1916 och 1917 års riksdagar hava på därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar upptagit ifrågakvarande båda anslag för åren 1917 och 1918 till allenast respektive 3,000 kronor och 12,500 kronor.

I statsverkspropositionen till 1918 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, att ifrågakvarande båda anslag skulle för år 1919 helt indragas.

Detta förslag vann riksdagens bifall.

Även i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag gjordes enahanda framställning rörande anslagen för år 1920.

Någon utdelning av ifrågakvarande anslag har emellertid icke ägt rum sedan år 1916. Väl inkom kommerskollegium med förslag till fördelning av understöden för år 1917, men har Kungl. Maj:t ännu icke meddelat beslut i anledning av detta kollegii förslag.

Genom särskilda beslut den 7 december 1917 och den 11 oktober 1918 har Kungl. Maj:t förordnat, att någon utdelning av ifrågakvarande reseunderstöd icke skulle äga rum under åren 1918 och 1919.

Under erinran härom har nu kommerskollegium i skrivelse den 19 februari 1919 anfört, bland annat följande:

Kommerskollegium.

»Stora förändringar hava emellertid inträtt efter sistnämnda besluts fattande. Världskriget har upphört och de fredliga handelsförbindelserna folken emellan börja åter upptagas. Inom de förut krigförande länderna har världskriget framvingat ett utnyttjande till det yttersta av industriens produktionsförmåga, som också utvecklats högst avsevärt. Detta har icke kunnat möjliggöras utan användning av många nya uppfinningar och metoder såväl på bergshanteringens som på den övriga industriens områden. Ehuru nämnda produktion varit inriktad för krigsändamål, torde den dock inom kort vara omlagd för fredsproduktion med utnyttjande av under kriget vunnen erfarenhet.

Det sagda gäller främst Nordamerikas förenta stater. Framför allt där, men även i vissa andra främmande länder, finnas nu stora och rika studiefält för våra ingenjörer. Det är tydligen av stor betydelse för landet, att staten genom utdelande

av reseunderstöd verkar för, att studier kunna bedrivas därstädes redan nu. Särskilt torde böra beaktas, att studier med avseende å möjliggörandet av en ökning av industriens produktionsförmåga genom tekniska förbättringar för närvarande torde vara så mycket mera angelägna, som en väsentlig nedsättning av arbetstiden inom industrien står på dagordningen och väl ganska snart torde bliva i större eller mindre utsträckning genomförd.

På grund härav anser kollegium det vara synnerligen önskvärt, dels att de från år 1917 ännu odisponerade reseunderstödsmedlen nu bliva fördelade, dels att de för år 1919 för ändamålet anvisade anslagen redan nu tagas i anspråk. Beträffande 1917 års anslag vill kollegium härvid anmärka, att den långa tid, som förflutit, sedan förslagen till reseunderstödens fördelning avgåvos, i olika avseenden medfört att förslagen icke nu kunna utan vidare läggas till grund för fördelningen. Särskilt torde en avsevärd höjning av de föreslagna reseunderstödsbeloppen numera vara erforderlig. Med hänsyn härtill synes lämpligt, att kollegium erhåller bemyndigande vidtaga förnyade åtgärder för ifrågavarande anslagsbelopps fördelning, varvid kollegium icke skall underlåta bereda de förut föreslagna personerna tillfälle att utan förnyad ansökan nu komma i fråga till erhållande av reseunderstöd. I fråga om de för år 1919 tillgängliga medlen synes det kollegium erforderligt, att dessa i sin helhet — 6,000 kronor för reseunderstöd åt bergstekniker och 25,000 kronor för dylika understöd åt andra tekniker — tagas i anspråk.

Då Eders Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition under sjunde huvudtiteln föreslagit riksdagen, att för år 1920 indraga ifrågavarande båda reservationsanslag, torde ett medgivande av den nu ifrågasatta utdelningen av 1919 års anslag böra föranleda framställning till nu pågående riksdag om anvisande för år 1920 av anslag till nu ifrågavarande slag av reseunderstöd.

Reseunderstöd till bergstekniker har med oförändrat belopp utgått alltsedan 1874, varemot anslaget till andra tekniker bestämdes till sitt nuvarande belopp av 1912 års riksdag.

Såväl av de skäl, som enligt vad ovan angivits påkalla en fördelning av reseunderstöden innevarande år, som på grund därav att utdelningen av stipendier av ifrågavarande slag under de två senaste åren varit inställd, synes det vara att förvänta, att dessa stipendier under den närmaste framtiden komma att bliva mera eftersökta än förut. Tages dessutom i betraktande penningvärdets fall under de senaste åren, som nödvändiggör en icke obetydlig ökning av stipendiebeloppen, synes det kollegium behövt, att förevarande båda anslag, för år 1920 fastställas till högre belopp än förut varit fallet. Kollegium föreslår, att de bestämmas till 10,000 kronor för bergstekniker och 40,000 kronor för andra tekniker.

På grund av vad sålunda anförts får kommerskollegium hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes

dels bemyndiga kollegium att vidtaga förnyade åtgärder för fördelning av de från 1917 odisponerade anslagen å 3,000 kronor till reseunderstöd åt personer, vilka önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshanteringen hör. samt å 12,500 kronor till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen, i samband varmed de till Eders Kungl. Maj:t tidigare överlämnade ansökningshandlingarna torde till kollegium återställas,

dels förordna, att kollegium skall hava att vidtaga åtgärder för utdelning

jämväl av de för 1919 tillgängliga anslagen till oförmälda slag av reseunderstöd, nämligen 6,000 kronor till bergstekniker och 25,000 kronor till andra tekniker.

dels ock avlåta nådig proposition till nu pågående riksdag om anvisande för år 1920 av 10,000 respektive 40,000 kronor till reseunderstöd för samma ändamål under nämnda år.»

Före världskrigets utbrott uppgick anslaget till reseunderstöd åt bergstekniker till 6,000 kronor och anslaget till reseunderstöd åt tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen, till 25,000 kronor. *Departements-
chefen.*

Kommerskollegii hemställan avser en avsevärd höjning av dessa understöd.

Sålunda skulle det förra reseunderstödet höjas för år 1919 till 9,000 kronor och för år 1920 till 10,000 kronor samt det senare understödet för år 1919 till 37,500 kronor och för år 1920 till 40,000 kronor.

Med hänsyn till de svårigheter, som fortfarande förefinnas vid företagandet av resor till främmande länder, samt ovissheten om den tidpunkt, då normala förhållanden åter inträda, anser jag en så betydande förhöjning av ifrågavarande understöd för närvarande icke vara att tillråda.

Lämpligare vore därför att till en början låta understöden utgå med samma belopp som före världskrigets utbrott.

Härför erfordras för vardera av åren 1919 och 1920 till reseunderstöd åt bergstekniker 6,000 kronor och till tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen, 25,000 kronor.

Den för år 1915 besparade delen av ifrågavarande reseunderstöd uppgår, vad angår bergstekniker till 3,000 kronor och, vad angår åt andra tekniker, till 12,500 kronor, varjämte de av riksdagen för åren 1917 och 1918 för ifrågavarande ändamål beviljade medlen, uppgående för vardera åren till respektive 3,000 kronor och 12,500 kronor ännu icke tagits i anspråk.

Sålunda finnes för närvarande besparade av anslaget till reseunderstöd åt bergstekniker 9,000 kronor och till understöd åt tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen, 37,500 kronor.

Skall utdelningen av ifrågavarande reseunderstöd för åren 1919 och 1920 äga rum efter samma grund som före år 1915, erfordras sålunda, att riksdagen för år 1920 anvisar till understöd åt bergstekniker ett belopp av 3,000 kronor och till reseunderstöd åt tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen, ett belopp av 12,510 kronor.

Under erinran om att Kungl. Maj:t i den till innevarande års riksdag avlåtna statsverkspropositionen föreslagit riksdagen under sjunde

huvudtiteln, punkterna 47 och 48, att för år 1920 indraga reservationsanslagen till ifrågavarande båda reseunderstöd, hemställer jag sålunda, att Kungl. Maj:t måtte, med återkallande av berörda framställningar, föreslå riksdagen att å ordinarie stat för år 1920 under sjunde huvudtiteln upptaga

dels till reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshanteringen hör, ett reservationsanslag av kronor 3,000;

dels ock till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen, ett reservationsanslag av kronor 12,500.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet till riksdagen avlätas av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Vid protokollet:

Birger Looström.